

Αικ. Πολυμέρου-Καμηλάκη,

ομιλία στα Εγκαίνια της έκθεσης

«Το πρόβατο», Οδοιπορικό στον ποιμενικό βίο:
 Αρχιτεκτονική και Τέχνη»

Λαογραφικό Μουσείο Αράχωβας, 14 Δεκεμβρίου 2013

Το Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών, στο πλαίσιο του ενδιαφέροντός του την τελευταία εικοσαετία για τη δημιουργία Μουσείων και τον συντονισμό δραστηριοτήτων σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, με στόχο την ανάδειξη της παραδοσιακής πολιτισμικής κληρονομιάς ως μοχλού βιώσιμης ανάπτυξης, υποστήριξε εξ αρχής την προσπάθεια των κατοίκων της Αράχωβας για τη δημιουργία του Λαογραφικού Μουσείου της με κεντρικό θέμα την υφαντική. Μετά από εκτενείς και εποικοδομητικές συζητήσεις τέθηκαν οι προτεραιότητες της πολιτικής του Μουσείου ως προς την κατάρτιση (και επιστημονική διαχείριση) της μόνιμης συλλογής και την λειτουργία των εργαστηρίων υφαντικής και κεντητικής και ως προς το σύνολο των δραστηριοτήτων εκείνων (εκθέσεις, εκπαίδευση, έρευνα, εκδόσεις, ιστοσελίδα στο διαδίκτυο, παράλληλες εκδηλώσεις κ.ά.), που συμβάλλουν στη σταδιακή ανάπτυξη ενός κοινού μέσα από την ανακάλυψη, εξοικείωση και κριτική πρόσληψη του αντικειμένου του συγκεκριμένου μουσείου, παράλληλα προς τη διαφύλαξη του αισθητικού, εκπαιδευτικού και επιστημονικού του ρόλου.

Σε περίοδο βαθιάς κρίσης η άσκηση της αναπτυξιακής πολιτικής και δραστηριότητας εντός και εκτός του Μουσείου είναι απαραίτητο να προσαρμοσθεί αναλόγως, ώστε να υπηρετεί χωρίς να αλλοιώνει τον πολιτιστικό του ρόλο. Ένα σύγχρονο μουσείο χειροτεχνημάτων πρέπει να αναδεικνύει τον πολιτισμικό πλούτο αλλά και τον διαπολιτισμικό διάλογο έργων και χειροτεχνών, προερχόμενων από μητροπολιτικά κέντρα και περιφέρειες και να ενθαρρύνει τη συμμετοχή κοινωνικών ομάδων, όπως οι γυναίκες, που αντιμετωπίζουν σοβαρή υποαπασχόληση.

Η συγκρότηση των μόνιμων συλλογών του Μουσείου με δωρεές ή μακρόχρονο δανεισμό (παρακαταθήκη) προκειμένου τα αντικείμενα να είναι εξασφαλισμένα από φθορές, αλλοιώσεις, κλοπή και παράλληλα η καταγραφή, τεκμηρίωση και έκθεσή τους με τις αρχές της σύγχρονης μουσειολογίας, η έκθεση των σύγχρονων χειροτεχνημάτων κοντά στα παλαιότερα, η εκθεσιακή πολιτική, οι εκθέσεις των μόνιμων συλλογών, οι περιοδικές, ομαδικές και ατομικές εκθέσεις, οι on line εκθέσεις των χειροτεχνημάτων και εκθεσιακών αντικειμένων, η πρόταξη της παραγωγής εκθέσεων από το μουσείο ή συμπαραγωγής με άλλα μουσεία, έναντι της φιλοξενίας έτοιμων εκθέσεων, με στόχο την προώθηση της επιστημονικής και μουσειολογικής έρευνας και της εν γένει κατάρτισης του προσωπικού, η προώθηση εκθέσεων πρωτίστως Ελλήνων χειροτεχνών για περιοδεία σε έγκυρα και δυναμικά μουσεία και κέντρα τέχνης του εξωτερικού αλλά και εντός Ελλάδας, απασχόλησαν την Διοικούσα Επιτροπή του Μουσείου.

Με την βεβαιότητα ότι η εκπαιδευτική λειτουργία βρίσκεται στον πυρήνα της πολιτιστικής πολιτικής ενός μουσείου, θεωρήθηκε απαραίτητο να σχεδιασθεί και εφαρμοσθεί μια ανοιχτή και σύγχρονη εκπαιδευτική πολιτική με δράσεις και προγράμματα με ηλικιακά, εκπαιδευτικά και κοινωνικά κριτήρια (παιδιά, σχολικές ομάδες, ενήλικες, οικογένειες, ξενόγλωσσοι επισκέπτες, εκπαιδευτικοί, άτομα με ειδικές ανάγκες κ.ά.) που επιτρέπουν την ενεργό συμμετοχή των επισκεπτών, τον

κριτικό διάλογο, το παιχνίδι και τη διαδραστικότητα, με τη χρήση νέων τεχνολογικών μέσων. Η υποδοχή για πρακτική άσκηση φοιτητών, η υποστήριξη επιστημονικής έρευνας τεκμηρίωσης των συλλογών του Μουσείου, η λειτουργία ενός ψηφιακού κόμβου που θα επιτρέπει την πληροφόρηση και διάδοση της υφαντικής τέχνης στην Ελλάδα και στο διεθνή χώρο, την προσέλκυση χορηγών και Φίλων, την προώθηση συνεργασιών, ανταλλαγών και των εκθεσιακών και πολιτιστικών παραγωγών και προγραμμάτων του Μουσείου σε συναφή ιδρύματα και πολιτιστικούς φορείς στο εσωτερικό και στο εξωτερικό αποτελούν εξίσου σημαντικές προτεραιότητες. Στο πλαίσιο των καταστατικών και πολιτιστικών προσανατολισμών του Μουσείου, το πρόγραμμα χορηγιών του θα απευθύνεται σε ιδρύματα, τράπεζες, εταιρείες και ιδιώτες, και θα περιλαμβάνει την παροχή μιας σειράς αποκλειστικών και γενικών προνομίων προς τους χορηγούς και δωρητές.

Στο πλαίσιο της επικοινωνιακής πολιτικής του Μουσείου προβλέπονται και ενθαρρύνονται πολύπλευρες συνεργασίες με άλλα Μουσεία, πολιτιστικούς, καλλιτεχνικούς και εκπαιδευτικούς φορείς, πρεσβείες κ.ά., σ' ό,τι αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών, παροχή τεχνογνωσίας, αμοιβαίους δανεισμούς έργων, συμπαραγωγές εκθέσεων και προγραμμάτων, συμμετοχές σε σεμινάρια, προβολή και προώθηση της ελληνικής χειροτεχνικής παραγωγής κ.ά. Αυτό που απασχολεί εδώ και μια εικοσαετία το Κέντρο Λαογραφίας αποτελεί θέμα ευρέως διεθνούς διαλόγου με θεματικό πλαίσιο “Museum, Politics and Power”, το οποίο θα απασχολήσει την Διάσκεψη του ICOM στην Αγία Πετρούπολη τον Σεπτέμβριο του 2014. Το μουσείο αποτελεί βασικό αντικείμενο της πολιτιστικής πολιτικής και παράγοντα περιφερειακής ανάπτυξης, με δεδομένο διεθνώς ότι τα μουσεία παίζουν έναν πολύ ιδιαίτερο ρόλο στη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης, καθώς οι άνθρωποι ταξιδεύουν και μετακινούνται για εργασία και διεθνείς ανταλλαγές, ενώ παράλληλα γίνονται σημεία επικοινωνίας, συζήτησης και συνάντησης με τον ομοεθνή επισκέπτη ή τον ξένο. Ιδιαίτερα στον ελληνικό χώρο, όπου τα περισσότερα Μουσεία και Συλλογές είναι ακόμη αποθηκευτικοί χώροι πολιτισμικών αγαθών με κάποια βιτρίνα, χρειάζονται αλλαγές, προκειμένου να καταστούν ενεργά, να προσελκύσουν επισκέπτες, να αναπτυχθούν και προσαρμοστούν στην μεταβαλλόμενη κοινωνία μας. Η κοινωνία επίσης είναι απαραίτητο να αντιμετωπίσει σοβαρά το θέμα της συλλογικής κληρονομιάς, τη σημασία της τέχνης και του πολιτισμού στο πλαίσιο των πολιτικών και οικονομικών κρίσεων, καθώς και την εικόνα του εαυτού της σε εθνικό επίπεδο.

Ειδικότερα τις 2 Νοεμβρίου συνήλθε η Διοικούσα Επιτροπή του Λαογραφικού Μουσείου Αράχωβας, όπως συστάθηκε με την υπ' αριθμ. 350/02-10-2013 απόφαση του Δημάρχου Διστόμου - Αράχωβας - Αντίκυρας κ. Ιωάννη Πατσαντάρα, κατόπιν της υπ' αριθμ. 12/22-3-2013 πράξης ίδρυσης του Λαογραφικού Μουσείου και των εργαστηρίων Παραδοσιακών Τεχνών Αράχωβας από την Κοινωφελή Δημοτική Επιχείρηση Τουρισμού και Πολιτισμού Δίστομου-Αράχωβας-Αντίκυρας, παρουσία του Δημάρχου Διστόμου-Αράχωβας-Αντίκυρας, προκειμένου να συζητήσει τα πολύ σοβαρά θέματα δημιουργίας του Λαογραφικού Μουσείου της Αράχωβας, συνειτιμώντας τις προσπάθειες που προηγήθηκαν τα τελευταία χρόνια και τις προοπτικές για το άμεσο μέλλον.

Συζητήσε και προώθησε θέματα, όπως η δημιουργία διαδικτυακής σελίδας (υλοποιήθηκε), η εκπόνηση μουσειολογικής μελέτης, η πραγματοποίηση εκθέσεων και παράλληλων πολιτιστικών εκδηλώσεων (όπως η έκθεση φωτογραφίας από την επιτόπια εθνογραφική έρευνα του ανθρωπολόγου Roland Moore με θέμα “Ethnography through Photography”, η πραγματοποίηση έκθεσης με θέμα «Το πρόβατο» και η

υλοποίηση σχετικού εκπαιδευτικού προγράμματος (υλοποιείται), η πραγματοποίηση εκδήλωσης για το δημοτικό τραγούδι – πανηγύρι, η επανάληψη του διασίματος στην αυλή του Μουσείου, η συμμετοχή στην Παγκόσμια Ημέρα Μουσείων του 2014 (18 Μαΐου), η συμμετοχή στις εκδηλώσεις της Αυγουστιάτικης πανσελήνου με εκδήλωση στην αυλή του Μουσείου, η έκδοση βιβλίων σχετικών με τον πολιτισμό (λαογραφία, εθνογραφία) της Αράχωβας, με πρώτη έκδοση τη δημοσίευση του ανέκδοτου λαογραφικού υλικού από το αρχείο του Κέντρου Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών που αφορά την Αράχωβα (χειρόγραφο της συντάκτριας του Λαογραφικού Αρχείου Μ. Ιωαννίδου με τίτλο «Λαογραφική αποστολή εις Αράχοβαν Λεβαδείας, Ιούλιος–Αύγουστος 1938») στη σειρά «Πηγές του λαϊκού Πολιτισμού» με την επιμέλεια του Κέντρου Λαογραφίας, σχεδιασμός και παραγωγή ενός 12σέλιδου εντύπου για εκπαιδευτικά προγράμματα και αντίστοιχο εκπαιδευτικό υλικού. Όλα αυτά ανέλαβαν να φέρουν εις πέρας και ήδη αποδεικνύουν ότι έχουν εργασθεί σκληρά και αποδοτικά ο ερευνητής Παρασκευάς Ποτηρόπουλος και η ιστορικός Τέχνης Λουίζα Καραπιδάκη από την πλευρά του Κέντρου Λαογραφίας, ο αρχαιολόγος Γιάννης Φάππας καθώς και ο υπάλληλος των Οικον. Υπηρεσιών του Δήμου Διστόμου-Αράχωβας-Αντίκυρας Νίκος Γεωργιάδης.

Η ομάδα εργασίας του Κέντρου Ερευνής της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών για την επιστημονική υποστήριξη του υπό συγκρότησιν Λαογραφικού Μουσείου της Αράχοβας, με την ευκαιρία των εγκαινίων της έκθεσης «Το πρόβατο. Οδοιπορικό στον ποιμενικό βίο: Αρχιτεκτονική και Τέχνη», εκφράζει την ικανοποίησή της για την προώθηση της πρότασης του Κέντρου Λαογραφίας για την πραγματοποίηση της πρώτης ουσιαστικά εκδήλωσης του Μουσείου με την εν λόγω έκθεση η οποία θα διαρκέσει περίπου τρεις μήνες.

Ευχαριστεί την συντονίστρια της έκθεσης κ. Φούλη Παπαγεωργίου και την επιμελήτρια, συνάδελφο στο Κέντρο Λαογραφίας, κ. Λουίζα Καραπιδάκη για την πρόθυμη αποδοχή της πρότασης του Κέντρου Λαογραφίας να εκτεθεί το εξαιρετικά ενδιαφέρον αυτό υλικό στον χώρο του Μουσείου. Συγχαίρει επίσης και ευχαριστεί τον Δήμο Διστόμου-Αράχωβας-Αντίκυρας και την Κοινοφελή Δημοτική Επιχείρηση Τουρισμού και Πολιτισμού για την υποστήριξή τους. Η έκθεση παρουσιάζει μέσα από έργα τέχνης, φωτογραφικό, οπτικοακουστικό υλικό και αρχιτεκτονικές κατασκευές, πτυχές της ευρωπαϊκής κληρονομιάς του ποιμενικού βίου, από τη μυθολογία, τους συμβολισμούς, μέχρι και τη σύγχρονη αρχιτεκτονική. Η θεματολογία του Μουσείου και ο κατά βάσιν αγροτοποιμενικός και τουριστικός χαρακτήρας της Αράχοβας αποτελεί το ιδανικό περιβάλλον για την συγκεκριμένη έκθεση.

Οι επισκέπτες της Αράχοβας κατά τη διάρκεια των χειμωνιάτικων μηνών, και όσο θα ετοιμάζεται η μόνιμη έκθεση του Λαογραφικού Μουσείου, θα έχουν την ευκαιρία να ανακαλύψουν, όπως αναφέρεται στην εισαγωγή της έκθεσης, «τη χρήση των τοπικών υλικών, τη λειτουργία των χώρων και την ένταξη στο τοπίο των παραδοσιακών ποιμενικών κτισμάτων, μέσα από την παράδοση νομαδικών φυλών από τις χώρες της Ευρώπης, από τα πετρώκτιστα και τα ξύλινα σε πολλές χώρες του Ευρωπαϊκού βορρά και νότου, καθώς επίσης και μέσα από τις σύγχρονες αρχιτεκτονικές μονάδες παραγωγής που σχετίζονται με την εκτροφή του προβάτου και των προϊόντων του (μαλλί, δέρμα, γαλακτοκομικά προϊόντα)». Πρόκειται για προϊόν σοβαρής διεπιστημονικής προσέγγισης, οργανωμένο στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού ερευνητικού έργου CANEPAL – «Η Ευρωπαϊκή Κληρονομιά της Αγοπροβατοτροφίας και του Ποιμενικού Βίου».